

БАУМ
ГАРТНЕР

Paul Auster

BAUM
GARTNER

Пол Остер

БАУМ
ГАРТНЕР

Переклала з англійської
Ярослава Стріха

Львів
Видавництво Старого Лева
2026

УДК 821.111(73)-31
О76

Copyright © 2023 by Paul Auster

Пол Остер

О76 Баумгартнер : роман / пер. Я. Стріха. Львів : Видавництво Старого Лева, 2026. 216 с.

ISBN 978-966-448-717-4

«Баумгартнер» — медитативний роман Пола Остера про крихкість життя та силу любові, що не зникає навіть після смерті.

Сеймур Баумгартнер — професор філософії, вдівець, людина, яка намагається навчитися жити після смерті дружини. Минуло багато років, але спогади про спільне життя не слабшають — вони наповнюють його щодення, повертають у минуле, змушують знову й знову переосмислювати кохання, творчість і випадковість людської долі.

У притаманній Остерові манері роман поєднує інтелектуальну глибину з тонкою емоційністю. Це розповідь про те, як ми формуємо власну історію з уламків пам'яті, як намагаємося примиритися з втраченою та як навіть у самотності продовжуємо вести внутрішній діалог із тими, кого любили.

УДК 821.111(73)-31

© Пол Остер, текст, 2023
© Ярослава Стріха, переклад, 2026
© Софія Авдєєва, обкладинка, 2026
© Видавництво Старого Лева,
українське видання, 2026

ISBN 978-966-448-717-4 (укр.)

ISBN 978-0-8021-6144-4 (англ.)

Усі права застережено

1

Баумгартнер сидить за письмовим столом у кімнаті на другому поверсі, яку називає то кабінетом, то когіторіумом*, то своєю норкою. У руці в нього ручка, й він сягає середини речення у третьому розділі монографії про псевдоніми К'єркегора, коли згадує, що книжка, яку потрібно зацитувати, аби закінчити речення, лежить унизу у вітальні, де він її і залишив, піднявшись учора до спальні. Дорогою по книжку йому спадає на думку, що він обіцяв подзвонити сестрі о десятій ранку, і раз уже майже десята, вирішує сходити на кухню й подзвонити, перш ніж забирати книжку з вітальні. Однак коли заходить на кухню, то завмирає, відчувши різкий неприємний запах. Щось горить, розуміє він і, підійшовши

* Від *cogito* (лат. «мислю»). — Тут і далі прим. пер.

до плити, бачить, що одна з ближніх конфорок запалена, а низенький вогник наполегливо проїдає дно алюмінієвої каструльки, у якій він три години тому зготував собі сніданок — два яйця на м'яко. Баумгартнер вимикає конфорку, а тоді без зайвих роздумів, тобто не завдавши собі клопоту взяти прихватку чи рушник, береться за спалену димну каструлю, де варилися яйця, й обпікається. Ойкає від болю. За якусь часточку секунди з лунким брязкотом впускає каструлю, а тоді, стогнувши від болю, підбігає до умивальника, пускає холодну воду, тицяє праву руку під крижаний струмінь і тримає три-чотири хвилини.

Сподіваючись, що йому вдалося запобігти появі пухирів на пальцях і долоні, Баумгартнер обережно витирає руку рушником для посуду, застигає, згинає й розгинає пальці, ще кілька разів промокає шкіру рушником, а тоді питає себе, що він робить на кухні. Телефон дзвонить до того, як він встигає згадати, що збирався подзвонити сестрі. Він бере слухавку і стримано буркоче вітання. Це сестра, каже він собі, нарешті згадавши, чому сюди прийшов, і раз уже перевалило за десяту, а він так і не подзвонив, то очікує почути Наомі: сварлива молодша сестра, безперечно, картатиме його, бо він «знову, як завжди» забув подзвонити, але, коли людина по той бік слухавки починає говорити, виявляється, що ніяка то не Наомі, а якийсь чоловік — незнайомець з незнайомим голосом, заїкаючись, вибачається за запізнення.

Яке ще запізнення? — перепитує Баумгартнер. На повірку лічильника, каже чоловік. Я о дев'ятій мав зайти, пам'ятаєте? Ні, Баумгартнер не пам'ятає, за минулі дні чи тижні не пригадує жодної миті, коли думав би, що на дев'яту має прийти хтось із енергопостачальної компанії, отож каже чоловікові не хвилюватися, бо він усе одно збирається сидіти вдома весь ранок і весь день, але працівник — здається, молодий, недосвідчений і послужливий — наполегливо запевняє, що зараз не має часу пояснювати, чому запізнився, але є «вагома причина», причина «поза його контролем», і він приїде за першої ж нагоди. Гарзд, погоджується Баумгартнер, тоді побачимось. Він кладе слухавку й опускає погляд на обпечену праву руку, де вже пульсує біль, але коли розглядає долоню й пальці, то не бачить жодних ознак, що шкіра візьметься пухирями чи облізе, — тільки почервоніння. Непогано, думає він, переживу, а тоді, звертаючись до себе від другої особи, додає: круглий ти йолопе, зауваж, як тобі пощастило.

Йому спадає на думку, що можна подзвонити Наомі зараз, узяти й подзвонити, «перехопити її на півдорозі», але щойно він піднімає слухавку, щоб набрати її номер, як у двері дзвонять. З Баумгартнерових легенів виривається протяжне зітхання. Трубка досі гуде у нього в руці, але він кладе її й рушає до дверей, на виході з кухні сердито көпнувши обгорілу каструлю.

Його настрій поліпшується, коли, відчинивши двері, він бачить поштарку Моллі, часту гостю, яка набула статусу... кого? Не зовсім подружки, але вже й не просто знайомої, адже вона приходить до його дверей двічі-тричі на тиждень уже п'ять років, і правда в тому, що самотній Баумгартнер (його дружина померла близько десяти років тому) плекає таємну закоханість у цю кругленьку жіночку років тридцяти п'яти, хоча не знає навіть її прізвища, і, дарма що Моллі чорношкіра, а його покійна дружина — ні, він чомусь згадує свою Анну щоразу, як бачить очі поштарки. Справді щоразу, хоча й не може сказати, що саме в її очах нагадує про дружину. Можливо, уважність, за якою криється щось значно більше — припустімо, це можна назвати «сяйливою пильністю» чи, скажімо, просто силою «проясненої самості», людського життя в усіх його дивовижних вібраціях, що променіють зсередини назовні у складному танці, де переплітаються почуття і думки, — так, можливо, щось таке, якщо це пояснення має якийсь сенс; хай як це назвати, в Анни така риса була, і в Моллі також є. Тому Баумгартнер і почав замовляти непотрібні книжки, яких навіть не розгорне, а подарує місцевій бібліотеці: усе, щоби провести хвилинку-дві в товаристві Моллі, доки вона дзвонить у двері та вручає чергову книжку.

Добрий ранок, професоре, каже вона й усміхається осяйною усмішкою, немовби благословляє його. Вам знову книжка.

Дякую, Моллі, каже Баумгартнер, усміхаючись їй у відповідь, і бере тонкий коричневий конверт. Як ви сьогодні?

День тільки починається, надто рано, щоб сказати напевно, але поки що радість сьогодні начебто радісніша, ніж гризоти гризотні. Такий чудовий ранок, що не можна хнюпитися.

Перший погожий день весни — це найкращий день року. Насолоджуймося, доки можемо, Моллі. Ніколи нема знаття, що буде далі.

Ні слова неправдоньки, відповідає Моллі й видає тихий змовницький сміх.

Не встигає він придумати дотепну відповідь, щоб затягнути розмову, як вона вже махає на прощання й рушає назад до свого фургона.

І це теж одне з того, що подобається Баумгартнеру в Моллі. Вона завжди сміється над його тупими жартами, навіть провальними, такими, що хоч очі зачухай.

Він повертається на кухню і кладе нерозпечатаний конверт із книжкою на купу інших нерозпечатаних конвертів із книжками, затиснуту в кутку кімнати біля столу. Останнім часом ця вежа так виросла, що, здається, ще один чи два світло-бурих пакунки — і все завалиться. Баумгартнер подумки відзначає, що сьогодні треба вивільнити всі книжки з їхніх картонних пасток і перенести оголені томики в найменш повну з кількох коробок на задньому

дворі, куди він відкладає непотрібні книжки в подарунок для бібліотеки. Так-так, каже собі Баумгартнер, сам знаю, що обіцяв цим зайнятися, коли Моллі приходила минулого разу, і перед тим теж, але цього разу я серйозно.

Він дивиться на годинник і бачить, що вже 10:15. Пізенько, але, можливо, ще встигне подзвонити Наомі й перехопити її на півдорозі, перш ніж вона, чорнорота, почне посипати його образами. Він тягнеться по телефон, але не встигає взяти слухавку, як цей білий чортяка дзвонить ще раз. Баумгартнер знову припускає, що це сестра, і знову помиляється.

Коли він буркає привітання, тоненький тремтячий голосочок ледве чутно питає: «Це містер Баумгартнер?». Очевидно, співрозмовниця дуже юна і дуже налякана, тож Баумгартнера затоплює тривога, ніби всі органи в його тілі раптом починають працювати вдвічі швидше. Коли він запитує, хто це, голосочок відповідає: «Розіта», — і він відразу розуміє: з місіс Флорес щось сталося, щось сталося з жінкою, яка вперше прийшла прибрати в його домі за кілька днів після Анниного похорону й відтоді приходила двічі на тиждень, щоб помити підлогу, пропилососити килими, попраати одяг і виконати безліч інших завдань; упродовж минулих дев'яти з половиною років йому не давала поринути в безлад і хаос саме вона, ця добра, надійна і здебільшого мовчазна місіс Флорес, у якої є чоловік-будівельник і троє дітей